

Wymagania edukacyjne „Puls Ziemi 2”

Rozdział	Lp.	Temat	Poziomy wymagań				
			konieczny	podstawowy	rozszerzający	dopełniający	wykraczający
I. Afryka	1.	Po obu stronach równika – środowisko przyrodnicze Afryki	<i>Uczeń:</i> - wskazuje Afrykę na mapie świata - wymienia nazwy stref klimatyczno-roślinno-glebowych Afryki - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Afryki wybrane elementy linii brzegowej, krainy geograficzne, rzeki i jeziora oraz podaje ich nazwy	<i>Uczeń:</i> - wyjaśnia znaczenie terminu „pustynnienie” - określa położenie geograficzne Afryki - podaje cechy linii brzegowej Afryki - wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Afryki - przyporządkowuje strefom klimatycznym Afryki odpowiednie formacje roślinne i typy gleb - opisuje występowanie wód powierzchniowych w Afryce - opisuje sposoby gospodarowania w strefie Sahelu	<i>Uczeń:</i> - określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki - określa cechy ukształtowania powierzchni Afryki - omawia wpływ wybranych czynników klimatotwórczych na klimat Afryki - wyjaśnia występowanie stref klimatyczno-roślinno-glebowych - charakteryzuje klimat, formacje roślinne oraz gleby w poszczególnych strefach klimatyczno-roślinno-glebowych Afryki - oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Afryki	<i>Uczeń:</i> - porównuje linię brzegową Afryki z linią brzegową innych kontynentów - wykazuje na przykładzie strefy Sahelu związek pomiędzy formami gospodarowania człowieka a zasobami wodnymi - wyjaśnia mechanizm powstawania systemu rowów tektonicznych w Afryce	<i>Uczeń:</i> - wyjaśnia przyczyny symetrycznego układu stref klimatyczno-roślinno-glebowych w Afryce - uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania w środowisku charakteryzującym się poważnymi niedoborami słodkiej wody - proponuje działania mające na celu zahamowanie procesu pustynnienia w strefie Sahelu
	2.	Problemy mieszkańców Afryki	- wyjaśnia znaczenie terminu „gęstość zaludnienia” - podaje liczbę ludności Afryki - wymienia nazwy odmian ludzkich zamieszkujących Afrykę - wymienia przyczyny ubóstwa państw Afryki - wymienia nazwy najgęściej i najsłabiej zaludnionych obszarów	- wyjaśnia znaczenie terminów: „eksplozja demograficzna”, „przyrost naturalny”, „współczynnik przyrostu naturalnego”, „produkt krajowy brutto (PKB), „wskaźnik rozwoju społecznego (HDI)” - omawia zróżnicowanie ludności Afryki - opisuje zmiany liczby ludności w Afryce	- identyfikuje przyczyny ubóstwa społeczeństwa Afryki - omawia wartość HDI w wybranych krajach na podstawie mapy tematycznej - ocenia wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności - wymienia przyczyny i skutki konfliktów	- wyjaśnia przyczyny i skutki wysokiego przyrostu naturalnego w Afryce - analizuje przyczyny i skutki głodu w Afryce - analizuje przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych trwających w Afryce - określa związki pomiędzy problemami żywienia, występowaniem chorób	- uzasadnia twierdzenie, że Afryka jest najbiedniejszym kontynentem świata - proponuje działania mające na celu ograniczenie problemów mieszkańców Afryki (głodu, konfliktów zbrojnych, niedostatku wody pitnej, AIDS)

			w Afryce wymienia problemy mieszkańców Afryki	- omawia przyczyny eksplozji demograficznej w Afryce - opisuje, na podstawie mapy, rozmieszczenie ludności w Afryce - opisuje problemy mieszkańców Afryki	zbrojnych trwających w Afryce oblicza współczynnik przyrostu naturalnego	a poziomem życia w krajach Afryki położonych na południe od Sahary	
3.	Najlepiej rozwinięte gospodarczo państwa Afryki	- wskazuje Egipt i RPA na mapie świata, podaje nazwy ich stolic oraz nazwy państw sąsiadujących z tymi krajami - wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Egiptu i RPA - wymienia nazwy obszarów gęsto zaludnionych w Egipcie - wymienia nazwy surowców mineralnych występujących w Egipcie i w RPA - wymienia najważniejsze cechy gospodarki RPA - wyjaśnia znaczenie Kanału Sueskiego	- charakteryzuje położenie geograficzne oraz środowisko przyrodnicze Egiptu i RPA - analizuje gęstość zaludnienia i współczynnik przyrostu naturalnego w Egipcie - omawia czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności w RPA - opisuje warunki sprzyjające rozwojowi gospodarki w Egipcie - opisuje wybrane atrakcje turystyczne Egiptu - przedstawia pozytywne i negatywne skutki budowy tamy w Asuanie - przedstawia uwarunkowania rozwoju gospodarczego RPA - opisuje warunki życia na terenach uprzemysłowionych	- opisuje, na podstawie mapy gospodarczej, czynniki warunkujące rozmieszczenie obszarów koncentracji przemysłu i rolnictwa w Egipcie i RPA - wykazuje znaczenie turystyki dla gospodarki Egiptu - analizuje zmiany w środowisku przyrodniczym Doliny Nilu po wybudowaniu zapory i zbiornika pod Asuanem - analizuje udział i miejsce RPA w światowym wydobyciu surowców mineralnych - wykazuje rolę surowców mineralnych w kształtowaniu gospodarki RPA	- wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a rozwojem gospodarki Egiptu i RPA - analizuje dane statystyczne dotyczące struktury eksportu RPA i formułuje wnioski - wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności w Egipcie i RPA	- wykazuje, że Egipt jest jednym z najdynamiczniej rozwijających się państw Afryki - wykazuje korzyści wynikające ze strategicznego położenia Egiptu - wykazuje, że RPA jest najbogatszym krajem Afryki	

				w RPA			
Ameryka	4.	Od bieguna do bieguna – środowisko przyrodnicze Ameryki	- wskazuje Amerykę na mapie świata - wyjaśnia znaczenie terminów: „Ameryka Łacińska”, „Ameryka Środkowa” - wskazuje wybrane elementy linii brzegowej Ameryki na mapie oraz podaje ich nazwy - wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Ameryki - wskazuje na mapie najważniejsze krainy geograficzne, rzeki i jeziora Ameryki Północnej i Południowej oraz podaje ich nazwy	- określa położenie geograficzne Ameryki - opisuje przebieg granicy między Ameryką Północną a Południową - analizuje znaczenie Kanału Panamskiego - opisuje linię brzegową Ameryki - przyporządkowuje strefom klimatycznym charakterystyczną dla nich roślinność - wskazuje na mapie oraz nazywa obszary aktywne sejsmicznie i wulkanicznie w Ameryce	- określa położenie matematyczno-geograficzne Ameryki - wykazuje wpływ rzeźby terenu na cechy klimatu Ameryki - opisuje cechy klimatu Ameryki Północnej i Południowej na podstawie klimatogramów oraz mapy klimatycznej - wyjaśnia przyczyny wulkanizmu i trzęsień ziemi w Ameryce - wykazuje wpływ wybranych czynników klimatotwórczych na klimat Ameryki	- oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Ameryki - porównuje linię brzegową i ukształtowanie powierzchni Ameryki z linią brzegową oraz ukształtowaniem powierzchni innych kontynentów - omawia skutki południkowego układu form rzeźby terenu w Ameryce Północnej i Południowej - wykazuje wpływ klimatu na rozmieszczenie roślinności w Ameryce	- wykazuje związki między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Ameryki - wyjaśnia mechanizm powstawania tornad
	5.	Mozaika społeczna Ameryki	- wymienia nazwy rdzennych mieszkańców Ameryki oraz odmian ludzkich zamieszkujących Amerykę - wyjaśnia znaczenie terminów: „imigracja”, „emigracja” - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania ludności Ameryki - wskazuje na mapie obszary gęsto i słabo zaludnione oraz podaje ich nazwy - wskazuje na mapie największe miasta Ameryki i wymienia ich nazwy	- wyjaśnia znaczenie terminu „saldo migracji” - wyjaśnia pochodzenie ludności Ameryki - opisuje wielkie migracje w dziejach Ameryki - wykazuje zróżnicowanie ludności Ameryki - analizuje saldo migracji - opisuje pochodzenie ludności Ameryki - wymienia przyczyny dużego zróżnicowania etnicznego i kulturowego ludności Ameryki - opisuje, korzystając z mapy, rozmieszczenie ludności Ameryki	- analizuje przyczyny i kierunki migracji ludności do Ameryki - wyjaśnia wpływ migracji na zróżnicowanie kulturowe i etniczne ludności Ameryki - porównuje strukturę etniczną w wybranych krajach Ameryki i formułuje wnioski - wyróżnia główne cechy i podaje przyczyny zróżnicowania kulturowego oraz etnicznego Ameryki Północnej i Południowej - analizuje, na podstawie mapy, rozmieszczenie	- wykazuje zależności między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem ludności w Ameryce - wyjaśnia, dlaczego Ameryka określana jest mianem tygla kultur - oblicza saldo migracji i formułuje wnioski	analizuje przyczyny wzrostu liczby ludności Ameryki oraz prognozuje dalsze jej zmiany

				Północnej i Południowej • porównuje liczbę ludności w wybranych krajach Ameryki	ludności w Ameryce Północnej i Południowej		
6.	Pierwsze mocarstwo świata – USA	• wskazuje na mapie świata Stany Zjednoczone, podaje nazwę ich stolicy i nazwy państw sąsiadujących • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Stanów Zjednoczonych • wymienia nazwy najważniejszych surowców mineralnych wydobywanych w Stanach Zjednoczonych • przedstawia najważniejsze cechy gospodarki Stanów Zjednoczonych • wymienia nazwy głównych roślin uprawianych na terenie Stanów Zjednoczonych • wymienia nazwy regionów gospodarczych Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia znaczenie terminów: „megalopolis”, „technopolia”	• określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych • omawia cechy ukształtowania powierzchni Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia uwarunkowania wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych • opisuje cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych • wskazuje na mapie Stanów Zjednoczonych obszary rolnicze oraz wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie oraz charakteryzuje regiony gospodarcze Stanów Zjednoczonych • opisuje zróżnicowanie ludności Stanów Zjednoczonych • wskazuje na mapie największe aglomeracje Stanów Zjednoczonych oraz wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie regiony o największej gęstości zaludnienia w	• analizuje strukturę PKB Stanów Zjednoczonych i formułuje wnioski • ocenia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa • charakteryzuje dominujący typ gospodarki rolnej w Stanach Zjednoczonych • analizuje strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych • porównuje ruch pasażerski w portach lotniczych Stanów Zjednoczonych i innych państw oraz formułuje wnioski • określa rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej • charakteryzuje oraz wskazuje na mapie megalopolis wschodniego wybrzeża • uzasadnia, że Stany Zjednoczone są krajem imigrantów	• analizuje uwarunkowania rozwoju przemysłu nowoczesnych technologii • wykazuje wysoki poziom rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych • wykazuje zależność między wysokim poziomem gospodarki a poziomem rozwoju transportu w Stanach Zjednoczonych • wykazuje związki między gospodarką a warunkami środowiska w najważniejszych regionach gospodarczych Stanów Zjednoczonych	• udowadnia, że Stany Zjednoczone są potęgą gospodarczą świata • analizuje problem nielegalnej imigracji do Stanów Zjednoczonych	

				Stanach Zjednoczonych oraz podaje ich nazwy			
	7.	Zielone płuca świata – Brazylia	- wskazuje na mapie świata Brazylię i podaje nazwę jej stolicy - wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne i najważniejsze rzeki Brazylii oraz wymienia ich nazwy - wskazuje na mapie największe miasta Brazylii i wymienia ich nazwy - wymienia problemy wielkich miast Brazylii - wymienia skutki wylesiania Amazonii	- określa położenie geograficzne Brazylii - opisuje portugalskie korzenie ludności Brazylii - wyjaśnia przyczyny wysokiego poziomu urbanizacji w Brazylii - określa cechy rozwoju i problemy wielkich miast Brazylii - charakteryzuje rozmieszczenie ludności Brazylii - wyjaśnia znaczenie terminu „fawele” - omawia działania podejmowane przez mieszkańców Brazylii w celu zagospodarowania interioru - opisuje konflikt interesów pomiędzy ekologicznymi skutkami wylesiania Amazonii a jej gospodarczym wykorzystaniem	- analizuje skutki gwałtownego wzrostu liczby ludności w wielkich miastach Brazylii - opisuje uwarunkowania rozmieszczenia ludności Brazylii - analizuje przyczyny i skutki migracji ludności ze wsi do miast - wykazuje problemy wielkich miast Brazylii - analizuje przyczyny i skutki wylesiania Amazonii	- analizuje zmiany poziomu urbanizacji w Brazylii i formułuje wnioski - analizuje naturalne i antropogeniczne zagrożenia dla puszczy amazońskiej - wykazuje wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności Brazylii	przedstawia problemy Indian
Australia	8.	Australia – kontynent na antypodach	- wskazuje na mapie świata Australię i Oceanię - wymienia nazwy osobliwości przyrodniczych Australii - wyjaśnia znaczenie terminu „endemit” - wskazuje na mapie	- określa położenie geograficzne Australii i Oceanii - opisuje, korzystając z mapy, linię brzegową i ukształtowanie pionowe Australii - charakteryzuje cechy klimatu oraz specyfikę	- wykazuje przyczyny i skutki ubóstwa wód powierzchniowych w Australii - ocenia znaczenie wód artezyjskich - analizuje uwarunkowania rozmieszczenia ludności w Australii i Oceanii	- oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Australii - analizuje zależności między warunkami klimatycznymi a występowaniem wód powierzchniowych - ocenia warunki	- porównuje, korzystając z map, środowisko przyrodnicze Australii ze środowiskiem przyrodniczym innych kontynentów - wykazuje zależność między symetrycznym położeniem Australii po

			najważniejsze obiekty geograficzne Australii: rzeki, jeziora i krainy geograficzne oraz podaje ich nazwy • wskazuje na mapie Australii obszary o największej gęstości zaludnienia oraz obszary niezamieszkane • wskazuje na mapie największe miasta Australii oraz wymienia ich nazwy • wymienia główne cechy gospodarki Związku Australijskiego • omawia rozmieszczenie basenów artezyjskich w Australii	świata roślin i zwierząt Australii na podstawie map klimatycznych i klimatogramów • wyjaśnia znaczenie terminów: „basen artezyjski”, „studnia artezyjska” • opisuje rdzennych mieszkańców Australii • wyjaśnia uwarunkowania rozwoju hodowli owiec w Związku Australijskim • dokonuje podziału geograficznego Oceanii na podstawie mapy ogólnogeograficznej	• omawia wybrane zagadnienia gospodarcze ze szczególnym uwzględnieniem roli górnictwa i rolnictwa • przedstawia, na podstawie map tematycznych, główne cechy gospodarki Związku Australijskiego na tle warunków naturalnych	środowiska przyrodniczego Australii z punktu widzenia warunków życia i gospodarki ludzi • wyjaśnia zależności między warunkami środowiska przyrodniczego Australii a sposobami gospodarowania w rolnictwie	obu stronach zwrotnika Koziorożca a uwarunkowaniami klimatycznymi
Arktyka i Antarktyka	9.	Lodowe pustynie	• wyjaśnia znaczenie terminów: „Arktyka”, „Antarktyka” • wskazuje na mapie świata Arktykę i Antarktykę • wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktyki ze szczególnym uwzględnieniem cech klimatu • wyjaśnia znaczenie terminów: „góra lodowa”, „pak lodowy” • wymienia najważniejsze zmiany obserwowane	• przedstawia cechy położenia Arktyki i Antarktyki na podstawie mapy świata • wyjaśnia uwarunkowania cech środowiska przyrodniczego Antarktyki i Arktyki • opisuje działalność człowieka w Arktyce i Antarktyce • wymienia główne cechy i przyczyny zmian w środowisku przyrodniczym obszarów okołobiegunowych • wymienia nazwy dwóch polskich polarnych	• opisuje czynniki warunkujące klimat obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia występowanie pokrywy lodowej na obszarach okołobiegunowych • omawia sytuację prawną Antarktyki • wykazuje konieczność ochrony przyrody obszarów okołobiegunowych • omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych	• charakteryzuje badania prowadzone przez naukowców w Antarktyce i Arktyce • porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki	• proponuje działania mające na celu zahamowanie niekorzystnych zmian w środowisku przyrodniczym obszarów okołobiegunowych

			w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych	stacji badawczych			
Azja	10.	Azja – kontynent wielkich kontrastów	• wyjaśnia znaczenie terminu „Eurazja” • wskazuje na mapie świata Eurazję i Azję • wymienia przykłady kontrastów geograficznych Azji • wskazuje na mapie wybrane elementy linii brzegowej Azji i podaje ich nazwy • wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Azji • wskazuje na mapie najważniejsze krainy geograficzne, rzeki i jeziora Azji oraz wymienia ich nazwy	• określa położenie geograficzne Eurazji i Azji • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Azji • opisuje cechy klimatu Azji na podstawie klimatogramów i mapy klimatycznej • charakteryzuje wybrane strefy roślinne Azji • opisuje rozmieszczenie wód powierzchniowych w Azji na podstawie mapy • przedstawia kontrasty geograficzne Azji • opisuje, na podstawie mapy, granicę między Azją a Europą • oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Azji	• omawia geograficzne czynniki warunkujące klimat Azji • wykazuje wpływ klimatu na rozmieszczenie roślinności • wyjaśnia, na czym polega kontrastowość klimatyczna Azji • wyjaśnia przyczyny i skutki wysychania Jeziora Aralskiego • wyjaśnia, na czym polega promienisty układ wielkich systemów rzecznych Azji • przedstawia, na podstawie map tematycznych, warunki przyrodnicze obszarów, na których kształtowały się najstarsze azjatyckie cywilizacje	• porównuje linię brzegową i ukształtowanie powierzchni Azji z linią brzegową i ukształtowaniem powierzchni innych kontynentów • wykazuje, na podstawie map tematycznych, że Azja jest kontynentem wielkich geograficznych kontrastów	• porównuje, korzystając z map, środowisko przyrodnicze Azji ze środowiskiem przyrodniczym innych kontynentów • opisuje osiągnięcia najstarszych cywilizacji azjatyckich
	11.	W rytmie monsunu	• wyjaśnia znaczenie terminu „monsun” • odróżnia monsun letni od monsunu zimowego • wskazuje na mapie obszary występowania monsunu • wyjaśnia znaczenie terminu „tarasy”	• omawia, na podstawie schematu, cyrkulację monsunową w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej • porównuje, na podstawie diagramu, wielkość produkcji ryżu w wybranych krajach • wskazuje na mapie obszary odznaczające	• wykazuje znaczenie tarasowania stoków • wykazuje związek pomiędzy rytmem upraw i „kulturą ryżu” a cechami klimatu monsunowego w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej • opisuje przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki zaburzenia rytmu	• analizuje wpływ cyrkulacji monsunowej w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej na życie codzienne i gospodarowanie mieszkańców tych regionów	• wykazuje znaczenie ryżu dla kultury społeczeństwa azjatyckiego

				się intensywną uprawą ryżu i podaje ich nazwy • opisuje wymagania klimatyczno-glebowe ryżu	cyrkulacji monsunowej		
12.	Chiny – najludniejszy kraj świata	• wskazuje na mapie Chiny, podaje nazwę ich stolicy oraz nazwy państw sąsiadujących • wskazuje na mapie krainy geograficzne oraz najważniejsze rzeki w Chinach oraz wymienia ich nazwy • podaje liczbę ludności Chin • opisuje bariery osadnicze w Chinach Zachodnich • wymienia nazwy bogactw mineralnych Chin • wskazuje najdynamiczniej rozwijające się działy gospodarki w Chinach • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych • wymienia najważniejsze cechy gospodarki Chin	• określa położenie geograficzne oraz cechy środowiska przyrodniczego Chin • wyjaśnia zjawisko zachwiania równowagi płci • opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa w Chinach • wyjaśnia zależność między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności Chin • opisuje uwarunkowania rozwoju gospodarczego Chin • określa miejsce Chin w światowej wymianie towarowej • wskazuje na mapie oraz nazywa obszary o dużej koncentracji przemysłu w Chinach	• analizuje wykresy i dane dotyczące liczby ludności i współczynnika przyrostu naturalnego w Chinach • wyjaśnia, na czym polega chiński program kontroli urodzeń • określa cele i skutki programu kontroli urodzeń • porównuje wartość PKB Chin z wartością PKB innych krajów • wyjaśnia kierunki rozwoju gospodarczego Chin • wskazuje zmiany znaczenia Chin w gospodarce światowej • wykazuje przyczyny migracji ludności Chin ze wsi do miast	• wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a rozwojem gospodarczym Chin • analizuje przyczyny szybkiego rozwoju gospodarczego Chin w ostatnich latach	• omawia kontrasty przyrodnicze Chin • wykazuje wpływ Chin na światową gospodarkę	
13.	Japonia – kraj kwitnącej gospodarki	• wskazuje na mapie świata Japonię i podaje nazwę jej stolicy • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Japonii • opisuje skutki trzęsień ziemi, tajfunów i tsunami	• opisuje położenie geograficzne Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia cechy środowiska przyrodniczego Japonii • charakteryzuje klimat Japonii	• charakteryzuje geograficzne czynniki kształtujące klimat Japonii • wyjaśnia wpływ cyrkulacji monsunowej na klimat Japonii • wykazuje znaczenie czynników społeczno-	• opisuje skutki położenia Japonii w strefie aktywności wulkanicznej i sejsmicznej • wykazuje przyczyny i znaczenie działań umożliwiających życie w trudnych warunkach przyrodniczych	• wykazuje przyczyny i skutki spowolnienia gospodarczego Japonii	

		- wymienia działania umożliwiające życie i gospodarowanie w trudnych warunkach przyrodniczych - wymienia japońskie produkty znane na całym świecie - wymienia nazwy głównych roślin uprawnych - przedstawia znaczenie rybołówstwa dla gospodarki Japonii - podaje liczbę mieszkańców Japonii - wskazuje na mapie wielkie miasta Japonii i wymienia ich nazwy - wymienia najważniejsze cechy japońskiej gospodarki	- wyjaśnia przyczyny dynamicznego rozwoju Japonii po II wojnie światowej - wyjaśnia znaczenie dużych nakładów finansowych na oświatę i badania naukowe - opisuje udział usług w strukturze PKB - wyjaśnia znaczenie transportu dla gospodarki Japonii - opisuje czynniki pozaprzrodnicze sprzyjające rozwojowi rolnictwa w Japonii - wyjaśnia znaczenie terminu „marikultura”	-kulturowych dla tworzenia nowoczesnej gospodarki Japonii na tle niekorzystnych cech środowiska przyrodniczego - analizuje strukturę eksportu Japonii i formułuje wnioski - wyjaśnia, dlaczego główne ośrodki gospodarcze Japonii skoncentrowane są na wybrzeżach tego kraju - przedstawia przyczyny dużej gęstości zaludnienia na wyspie Honsiu	- wykazuje, że Japonia jest potęgą gospodarczą - opisuje znaczenie marikultury dla gospodarki Japonii	
14.	Indie – państwo bogaczy i nędzarzy	- wskazuje na mapie Indie, podaje nazwę ich stolicy oraz nazwy państw sąsiadujących - wskazuje na mapie główne krainy geograficzne i rzeki Indii oraz wymienia ich nazwy - podaje liczbę ludności Indii - przedstawia uwarunkowania wysokiego przyrostu naturalnego w Indiach - wymienia nazwy głównych roślin	- określa położenie geograficzne Indii - omawia cechy środowiska przyrodniczego Indii - omawia prognozy wzrostu liczby ludności Indii - wyjaśnia znaczenie terminu „zielona rewolucja” - opisuje poziom rozwoju rolnictwa Indii - charakteryzuje uwarunkowania rolnictwa Indii - wyjaśnia, dlaczego w	- analizuje diagram ilustrujący zmiany liczby ludności w XX i XXI wieku - wykazuje problemy związane ze stale zwiększającą się liczbą ludności Indii - wyjaśnia przyczyny gwałtownego rozwoju nowoczesnych technologii w Indiach - opisuje system kastowy społeczeństwa Indii	- analizuje poziom rozwoju gospodarczego Indii - analizuje cechy indyjskiego rolnictwa i formułuje wnioski - wyjaśnia przyczyny dynamicznego rozwoju nowoczesnych usług w Indiach	- przewiduje społeczno-gospodarcze skutki eksplozji demograficznej w Indiach - wykazuje wpływ hinduizmu na życie i działalność ludzi - uzasadnia lokalizację okręgów przemysłowych w Indiach

			uprawnnych - wymienia nazwy bogactw mineralnych Indii - wymienia najważniejsze cechy gospodarki Indii - opisuje kontrasty społeczne i gospodarcze w Indiach	Indiach występuje duże pogłowie bydła - przedstawia czynniki rozwoju przemysłu w Indiach - wskazuje na mapie gospodarczej Indii wybrane ośrodki przemysłu high-tech			
15.	Czarne złoto Bliskiego Wschodu	- wyjaśnia znaczenie terminu „Bliski Wschód” - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej państwa należące do regionu Bliskiego Wschodu - wymienia cechy środowiska przyrodniczego i gospodarki Bliskiego Wschodu - wymienia nazwy państw, na których obszarze znajdują się najbogatsze złoża ropy naftowej - wyjaśnia znaczenie terminu „OPEC” - opisuje cechy kultury islamskiej	- opisuje położenie geograficzne Bliskiego Wschodu - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej państwa Bliskiego Wschodu i ich stolice oraz podaje ich nazwy - opisuje warunki naturalne Bliskiego Wschodu - charakteryzuje zasoby ropy naftowej na Bliskim Wschodzie - charakteryzuje region Bliskiego Wschodu pod kątem kierunków i poziomu rozwoju gospodarczego - przedstawia działania państw Bliskiego Wschodu mające na celu uniezależnienie się od wydobycia ropy naftowej - charakteryzuje gospodarkę krajów Bliskiego Wschodu, w których nie wydobywa się ropy	- wskazuje warunki przyrodnicze Bliskiego Wschodu niekorzystne dla działalności gospodarczej człowieka - analizuje rozmieszczenie, zasoby i wydobycie ropy naftowej na Bliskim Wschodzie na podstawie map tematycznych i danych statystycznych - analizuje udział państw Bliskiego Wschodu w światowym wydobyciu ropy naftowej i formułuje wnioski - analizuje wartość PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w wybranych krajach Bliskiego Wschodu i formułuje wnioski - charakteryzuje Bliski Wschód pod kątem cech kulturowych, zasobów ropy naftowej i poziomu rozwoju gospodarczego	- wykazuje korzyści gospodarcze i społeczne wynikające z eksportu ropy naftowej oraz produktów powstałych w wyniku jej przetworzenia - porównuje wydobycie ropy naftowej z wartością PKB na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach Bliskiego Wschodu - opisuje wpływ religii na gospodarkę krajów Bliskiego Wschodu i życie muzułmanów - analizuje skutki konfliktów na Bliskim Wschodzie - porównuje poziom życia mieszkańców poszczególnych krajów Bliskiego Wschodu	uzasadnia tezę, że konflikty na Bliskim Wschodzie mają wpływ na globalną gospodarkę	

				naftowej • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów na Bliskim Wschodzie objętych konfliktami zbrojnymi			
Europa	16.	Środowisko przyrodnicze Starego Kontynentu	• wskazuje na mapie świata Europę • wskazuje na mapie wybrane elementy linii brzegowej Europy i wymienia ich nazwy • wskazuje na mapie wybrane niziny, wyżyny i góry Europy oraz wymienia ich nazwy • wymienia cechy ukształtowania powierzchni Europy na podstawie mapy • wskazuje na mapie wybrane europejskie rzeki i jeziora oraz wymienia ich nazwy	• określa położenie geograficzne Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • charakteryzuje linię brzegową Europy na podstawie mapy • porównuje średnią wysokość Europy ze średnią wysokością innych kontynentów • wykazuje typowo nizinny charakter ukształtowania powierzchni Europy na podstawie mapy • przedstawia czynniki geograficzne wpływające na klimat Europy • opisuje klimat Europy na podstawie mapy • wyjaśnia znaczenie terminu „kontynentalizm klimatu” • charakteryzuje wybrane strefy roślinne Europy • opisuje rozmieszczenie wód powierzchniowych w Europie na podstawie mapy	• opisuje położenie geograficzne i granice Europy z innymi kontynentami na mapie ogólnogeograficznej świata • porównuje linię brzegową Europy z linią brzegową innych kontynentów • porównuje ukształtowanie powierzchni Europy z ukształtowaniem powierzchni innych kontynentów • wyjaśnia wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Europy • wyjaśnia zależności między typem klimatu a występowaniem formacji roślinnych • wyjaśnia wpływ działalności rzek na rzeźbę powierzchni Europy • wyjaśnia genezę wybranych europejskich jezior	• oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Europy • przedstawia genezę powstawania gór w Europie • wykazuje wpływ czynników geograficznych na cechy klimatu Europy • wykazuje związki między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Europy	• wykazuje następstwa południkowej i równoleżnikowej rozciągłości Europy
	17.	Europa – kontynent nowych państw	• omawia przemiany polityczne w Europie po	• wyjaśnia przyczyny zmian na mapie	• przedstawia terytoria zależne wybranych	• wykazuje znaczenie procesów integracyjnych	• analizuje przyczyny rozpadu ZSRR

			1989 roku - wymienia nazwy wybranych krajów Europy - wyjaśnia znaczenie terminu „terytorium zależne” - wskazuje najmniejsze i największe państwa Europy pod względem powierzchni i liczby ludności na mapie politycznej Europy	politycznej Europy po 1989 roku - wyjaśnia skutki rozpadu ZSRR - wymienia nazwy wybranych krajów Europy i ich stolic - wskazuje na mapie kraje położone zarówno w Europie, jak i w Azji oraz wymienia ich nazwy	krajów wyjaśnia znaczenie terminu „suwerenność”	zachodzących w Europie opisuje cele i zadania Unii Europejskiej	i Jugosławii wyróżnia regiony geopolityczne Europy i uzasadnia ich powstanie
18.	Europa się starzeje	- podaje liczbę ludności Europy - wymienia przyczyny niskiego przyrostu naturalnego - wymienia nazwy krajów o najniższym i najwyższym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie - wymienia nazwy krajów, które zamieszkuje ludność o największej średniej długości życia - wymienia czynniki wpływające na długość życia w Europie	- opisuje liczbę ludności Europy na tle liczby ludności świata - przedstawia zmiany liczby ludności w Europie w latach 2000–2007 - analizuje przyczyny i skutki niskiego przyrostu naturalnego - porównuje współczynnik przyrostu naturalnego w wybranych krajach Europy - porównuje udział ludności powyżej 65 roku życia w strukturze wiekowej wybranych państw Europy - porównuje strukturę wiekową ludności Europy i Afryki	- wykazuje, że tempo wzrostu liczby ludności w Europie jest najniższe na świecie - analizuje piramidę płci i wieku i formułuje wnioski - porównuje wartość współczynnika przyrostu naturalnego z odsetkiem ludności powyżej 65 roku życia i formułuje wnioski - wyjaśnia przyczyny starzenia się europejskich społeczeństw - wykazuje konsekwencje starzenia się społeczeństw europejskich	- analizuje prognozy zmian demograficznych w Europie - uzasadnia twierdzenie, że społeczeństwo europejskie się starzeje - wyjaśnia przyczyny i skutki wydłużania się średniej długości życia	analizuje problemy demograficzne Europy i formułuje wnioski	
19.	Ludność i	opisuje różnice w	wyjaśnia znaczenie	porównuje strukturę	wykazuje	uzasadnia, że Europa	

		urbanizacja w Europie	wyglądzie osób pochodzących z różnych części Europy - wymienia odmiany człowieka zamieszkujące Europę - wymienia nazwy rodzin językowych, do których należą języki europejskie - wymienia nazwy państw, w których obowiązuje więcej niż jeden język urzędowy - wymienia przykłady zróżnicowania kulturowego mieszkańców Europy - wskazuje na mapie obszary o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia w Europie oraz wymienia ich nazwy - wskazuje na mapie największe miasta Europy oraz wymienia ich nazwy - opisuje, na podstawie mapy, położenie Londynu	terminu „wielokulturowość” - przedstawia zróżnicowanie językowe mieszkańców Europy - opisuje strukturę wyznaniową mieszkańców Europy - opisuje, na podstawie map tematycznych, zróżnicowanie regionalne, kulturowe, narodowościowe i etniczne współczesnej Europy - opisuje rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy - omawia przyczyny wysokiego wskaźnika urbanizacji w Europie - wyjaśnia znaczenie terminu „metropolia” i wymienia przykłady europejskich metropolii - wyjaśnia, dlaczego Londyn jest nazywany „miastem świata”	wyznaniową ludności w wybranych państwach Europy - opisuje, na podstawie mapy, rozmieszczenie ludów Europy - opisuje przyczyny i konsekwencje zróżnicowania ludności Europy - omawia położenie oraz układ przestrzenny Londynu - przedstawia znaczenie Londynu jako światowej metropolii	wielokulturowość Europy - wykazuje skutki wielokulturowości mieszkańców Europy - wyjaśnia przyczyny warunkujące rozmieszczenie ludności w Europie	charakteryzuje się warunkami przyrodniczymi i pozaprzyrodniczymi korzystnymi dla osadnictwa analizuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w wybranych krajach Europy
20.		Surowe środowisko Europy Północnej	- wyjaśnia znaczenie terminu „kraje skandynawskie” - wskazuje kraje Europy Północnej na mapie i wymienia ich nazwy - wymienia warunki przyrodnicze Europy	- opisuje położenie państw Europy Północnej - opisuje warunki przyrodnicze Europy Północnej - wyjaśnia łagodzący wpływ prądu morskiego	- charakteryzuje środowisko przyrodnicze krajów Europy Północnej - wyjaśnia, dlaczego porty morskie położone za kołem podbiegunowym nie zamarzają - wykazuje zależności	- wykazuje niekorzystny wpływ warunków środowiska przyrodniczego Europy Północnej na działalność gospodarczą człowieka - porównuje środowisko przyrodnicze krajów	- charakteryzuje zjawisko odpływu ludności z obszarów północnej Skandynawii - przedstawia walory turystyczne krajów Europy Północnej

			Północnej niesprzyjające działalności człowieka - wymienia cechy środowiska przyrodniczego Europy Północnej sprzyjające działalności człowieka - wymienia nazwy głównych bogactw naturalnych krajów skandynawskich - przedstawia główne działy przemysłu dynamicznie rozwijające się w krajach Europy Północnej - opisuje, na podstawie mapy, rozmieszczenie głównych ośrodków miejskich w Europie Północnej	na cechy klimatu Europy Północnej - wyjaśnia znaczenie terminu „okres wegetacyjny” - charakteryzuje rolnictwo Europy Północnej - omawia znaczenie upraw roślin w specjalnie ogrzewanych i doświetlanych szklarniach - wykazuje znaczenie położenia Skandynawii i omawia sposoby wykorzystania mórz - analizuje wielkość połowów ryb w wybranych krajach świata i krajach Europy Północnej - przedstawia wykorzystanie surowców odnawialnych w produkcji energii	między warunkami klimatycznymi a typową roślinnością krajów Europy Północnej - analizuje i ocenia strukturę użytkowania ziemi w Europie Północnej - ocenia poziom życia mieszkańców Europy Północnej - wykazuje wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności w Europie Północnej - wykazuje, na podstawie map tematycznych, związki między głównymi cechami środowiska przyrodniczego Europy Północnej a głównymi kierunkami rozwoju gospodarczego	Europy Północnej	
21.	Gospodarka w cieniu Alp	- wyjaśnia znaczenie terminu „kraje alpejskie” - wskazuje kraje alpejskie na mapie ogólnogeograficznej, wymienia nazwy tych państw oraz nazwy ich stolic - wyjaśnia znaczenie terminu „granica wiecznego śniegu”	- omawia położenie krajów alpejskich na podstawie mapy ogólnogeograficznej - opisuje warunki klimatyczne w Alpach - wyjaśnia występowanie źródeł wielu rzek europejskich w Alpach - charakteryzuje piętra	- charakteryzuje środowisko przyrodnicze krajów alpejskich - wykazuje wpływ gór na środowisko przyrodnicze i gospodarkę krajów alpejskich - analizuje strukturę użytkowania ziemi w krajach alpejskich i formułuje wnioski	- charakteryzuje czynniki decydujące o wykształceniu pięter klimatyczno-roślinnych w Alpach - wykazuje znaczenie sektora usług turystycznych i finansowych dla gospodarki krajów alpejskich	- charakteryzuje genezę rzeźby alpejskiej - analizuje czynniki decydujące o rozwoju sektora finansowego w Szwajcarii	

		- wymienia czynniki decydujące o występowaniu lodowców górskich w Alpach - wymienia wiodące działy gospodarki krajów alpejskich - opisuje specyfikę rozmieszczenia ludności w Alpach - wskazuje największe miasta alpejskie na mapie i wymienia ich nazwy	klimatyczno-roślinne w Alpach - opisuje rzeźbę Alp - opisuje główne kierunki rozwoju gospodarczego krajów alpejskich - charakteryzuje strukturę przemysłu krajów alpejskich - ocenia warunki rozwoju hydroenergetyki w krajach alpejskich - opisuje rozmieszczenie miast i gęstość zaludnienia w krajach alpejskich	wykazuje, że kraje alpejskie należą do państw wysoko rozwiniętych	wykazuje odrębność kulturową mieszkańców gór	
22.	Turystyczne bogactwo Europy Południowej	- wyjaśnia znaczenie terminu „kraje śródziemnomorskie” - wskazuje na mapie kraje Europy Południowej i wymienia nazwy ich stolic - przedstawia turystyczną atrakcyjność regionu śródziemnomorskiego - wskazuje na mapie wyspy położone na Morzu Śródziemnym i wymienia ich nazwy - wskazuje na mapie góry znajdujące się na obszarze południowej Europy i wymienia ich nazwy - wyjaśnia znaczenie terminu „makia” - wymienia przykłady	- omawia położenie geograficzne krajów śródziemnomorskich na podstawie mapy ogólnogeograficznej - opisuje warunki środowiska przyrodniczego krajów śródziemnomorskich - charakteryzuje warunki klimatyczne i roślinność krajów śródziemnomorskich na podstawie map tematycznych - charakteryzuje walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze krajów Europy Południowej - opisuje, na podstawie mapy tematycznej, rozmieszczenie	- wykazuje turystyczną atrakcyjność regionu śródziemnomorskiego - opisuje wybrane atrakcje turystyczne regionu - analizuje infrastrukturę turystyczną i jej znaczenie dla rozwoju turystyki Europy Południowej - wykazuje niekorzystny wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze - ukazuje dziedzictwo kulturowe krajów śródziemnomorskich	- wykazuje atrakcyjność przyrodniczą Europy Południowej - wykazuje związki między rozwojem turystyki a warunkami przyrodniczymi i dziedzictwem kulturowym - ocenia rolę turystyki w rozwoju gospodarczym krajów Europy Południowej	wykazuje zależności między wielkością ruchu turystycznego a przychodami wybranych krajów

			atrakcji turystycznych południowej Europy	najważniejszych ośrodków turystycznych Europy Południowej			
	23.	Francja – rolnictwo XXI wieku	- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Francję i podaje nazwę jej stolicy - wymienia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunkujące rozwój rolnictwa we Francji - wymienia nazwy roślin uprawianych we Francji - opisuje produkty charakterystyczne dla Francji	- opisuje położenie geograficzne Francji - charakteryzuje warunki klimatyczno-glebowe warunkujące rozwój rolnictwa we Francji - opisuje ukształtowanie powierzchni terenu we Francji na podstawie mapy - wskazuje na mapie gospodarczej i charakteryzuje najważniejsze regiony rolnicze Francji - porównuje wielkość plonów pszenicy i buraków cukrowych w wybranych krajach - charakteryzuje Wspólną Politykę Rolną krajów Unii Europejskiej - identyfikuje cechy rolnictwa towarowego	- analizuje strukturę użytkowania ziemi we Francji - wykazuje wpływ klimatu na rozmieszczenie upraw we Francji - wykazuje, na przykładzie rolnictwa Francji, związek między warunkami przyrodniczymi a kierunkiem i efektywnością produkcji rolnej - wykazuje, że przemysł środków transportu ma duże znaczenie dla gospodarki Francji	- wykazuje wpływ czynników pozaprzyrodniczych na wielkość produkcji roślinnej i zwierzęcej - dowodzi, że francuskie rolnictwo jest wysoko rozwinięte	ocenia, na podstawie danych statystycznych, miejsce Francji w produkcji rolnej w Europie
Sąsiedzi Polski	24.	Niemcy – potęga gospodarcza	- wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Niemcy, podaje nazwę stolicy tego państwa oraz nazwy krajów z nim sąsiadujących - wskazuje na mapie	- opisuje długości granic Polski z poszczególnymi państwami - określa położenie geograficzne Niemiec na mapie ogólnogeograficznej - przedstawia czynniki dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec	- wykazuje wysoki poziom rozwoju gospodarczego Niemiec na podstawie wartości PKB i struktury zatrudnienia - wykazuje znaczenie usług dla gospodarki Niemiec - analizuje działania Niemiec na rzecz ochrony środowiska - przedstawia przyczyny	- wykazuje wysoki poziom rozwoju przemysłu, rolnictwa i usług w Niemczech - analizuje uwarunkowania rozwoju przemysłu przetwórczego i formułuje wnioski	- dowodzi, że Niemcy znajdują się w ścisłej czołówce najlepiej rozwiniętych państw świata - analizuje przyczyny migracji ludności do Niemiec

		główne krainy geograficzne i najważniejsze rzeki Niemiec oraz wymienia ich nazwy • przedstawia udział przemysłu w strukturze PKB Niemiec • wymienia nazwy wybranych roślin uprawianych w Niemczech	• wyjaśnia znaczenie transportu dla gospodarki Niemiec • wymienia przyczyny dobrego rozwoju gospodarczego Niemiec • przedstawia, na podstawie wskazanych źródeł informacji geograficznej, główne kierunki i przyczyny zmian w strukturze przemysłu Zagłębia Ruhry	spadku tempa rozwoju gospodarczego Niemiec na początku XXI wieku • wyjaśnia przyczyny i skutki ujemnego przyrostu naturalnego w Niemczech • opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa Niemiec		
25.	Słowacja i Czechy – wspólna przeszłość, odrębna przyszłość	• wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Czechy i Słowację, wymienia nazwy ich stolic oraz nazwy państw sąsiadujących z tymi krajami • wskazuje na mapie i wymienia nazwy głównych krain geograficznych oraz najważniejszych rzek Czech i Słowacji • wymienia nazwy państw będących głównymi partnerami handlowymi Czech i Słowacji • wymienia nazwy mniejszości narodowych zamieszkujących Czechy i Słowację	• opisuje położenie geograficzne Słowacji i Czech na mapie ogólnogeograficznej • przedstawia wspólne cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji • opisuje zasoby bogactw naturalnych Czech i Słowacji • opisuje atrakcje Czech i Słowacji przyciągające turystów	• charakteryzuje i porównuje, na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji • wykazuje podobieństwa i różnice w gospodarce tych państw • porównuje strukturę PKB oraz strukturę zatrudnienia Czech i Słowacji • analizuje demograficzne podobieństwa i różnice Czech i Słowacji • przedstawia problemy społeczności romskiej zamieszkującej Słowację	• podaje przyczyny rozpadu Czechosłowacji • porównuje tempo rozwoju gospodarczego Czech i Słowacji oraz formułuje wnioski	• porównuje środowisko społeczno-gospodarcze południowych sąsiadów Polski oraz formułuje wnioski • projektuje tygodniowy pobyt na Słowacji, uwzględniając walory środowiska przyrodniczego i kulturowego
26.	Problemy gospodarcze oraz demograficzne	• wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Litwę, Białoruś	• opisuje położenie geograficzne Litwy, Białorusi i Ukrainy	• porównuje poziom rozwoju gospodarczego Litwy, Białorusi i Ukrainy	• analizuje historię powstania Litwy, Białorusi i Ukrainy	• porównuje środowisko społeczno-gospodarcze południowych

		Litwy, Białorusi i Ukrainy	i Ukrainę, wymienia nazwy ich stolic oraz nazwy państw sąsiadujących z tymi krajami - wskazuje na mapie główne krainy geograficzne i najważniejsze rzeki Litwy, Białorusi i Ukrainy oraz podaje ich nazwy - wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego tych państw - wymienia problemy demograficzne Białorusi, Litwy i Ukrainy - wyjaśnia znaczenie terminu „depopulacja”	- charakteryzuje i porównuje, na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, środowisko przyrodnicze Litwy, Białorusi i Ukrainy - przedstawia cechy gospodarki Litwy, Białorusi i Ukrainy - przedstawia współczesne przemiany gospodarcze Ukrainy - przedstawia przyczyny ujemnego przyrostu naturalnego na Białorusi, Litwie i Ukrainie	- opisuje uwarunkowania rozwoju gospodarki Litwy - wyjaśnia przyczyny słabego rozwoju gospodarczego Białorusi - opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa na Ukrainie - wyjaśnia przyczyny kryzysu gospodarczego na Ukrainie po rozpadzie ZSRR - analizuje współczynnik przyrostu naturalnego na Białorusi, Litwie i Ukrainie oraz formułuje wnioski - przedstawia działania rządów Litwy, Białorusi i Ukrainy mające na celu zahamowanie depopulacji - opisuje atrakcje turystyczne Krymu	- wykazuje zróżnicowanie gospodarcze tych państw - ocenia zasoby bogactw mineralnych Litwy, Białorusi i Ukrainy - omawia efekty przemian gospodarczych, które nastąpiły na Białorusi, Litwie i na Ukrainie - wykazuje przyczyny i skutki depopulacji na Białorusi, Litwie i Ukrainie	i wschodnich sąsiadów Polski oraz formułuje wnioski
27.	Rosja – największe państwo świata	- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Rosję, wymienia nazwę jej stolicy - wskazuje na mapie główne krainy geograficzne, rzeki i jeziora Rosji oraz wymienia ich nazwy - wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Rosji - wyjaśnia znaczenie terminu „wieloletnia zmarzlina” - wymienia nazwy	- określa położenie geograficzne Rosji na mapie ogólnogeograficznej - omawia cechy ukształtowania powierzchni Rosji - charakteryzuje strefy klimatyczno-roślinne Rosji - opisuje rozmieszczenie ludności w Rosji na podstawie mapy gęstości zaludnienia - wyjaśnia przyczyny depopulacji w Rosji	- wykazuje konsekwencje przyrodnicze dużej rozciągłości równoleżnikowej i południkowej Rosji - wskazuje na mapie obszary występowania wieloletniej zmarzliny - wykazuje wpływ występowania wieloletniej zmarzliny na działalność człowieka - wykazuje zróżnicowanie przyrodnicze Rosji - przewiduje skutki depopulacji w Rosji	- wykazuje zróżnicowanie warunków przyrodniczych oraz ich wpływ na rozmieszczenie ludności i działalność gospodarczą - analizuje zmiany przyrostu naturalnego w Rosji i formułuje wnioski - wyjaśnia przyczyny i skutki spadku średniej długości życia wśród mężczyzn w Rosji - wykazuje zróżnicowanie narodowościowe i kulturowe	- uzasadnia tezę, że Rosja jest krajem o wielkich możliwościach gospodarczych - przedstawia przyczyny dysproporcji społecznych w Rosji	

			najgęściej zaludnionych obszarów Rosji • wymienia najważniejsze problemy ludnościowe Rosji • wymienia główne cechy rosyjskiej gospodarki • wymienia przyczyny ujemnego przyrostu naturalnego w Rosji • wymienia nazwy bogactw naturalnych Rosji	• przedstawia przyczyny spadku współczynnika urodzeń w Rosji • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów w Rosji o dużej koncentracji przemysłu • opisuje zróżnicowanie etniczne, językowe i religijne mieszkańców Rosji • przedstawia uwarunkowania niewielkiego zaludnienia w części Rosji położonej na wschód od Uralu	• opisuje uwarunkowania rozwoju przemysłu w Rosji • wykazuje, że gospodarka Rosji ma charakter surowcowy • analizuje strukturę eksportu Rosji i formułuje wnioski • omawia najważniejsze problemy rosyjskiego rolnictwa	społeczeństwa rosyjskiego • wyjaśnia rolę Rosji w światowej gospodarce i polityce • wykazuje zróżnicowanie gospodarcze Rosji	
--	--	--	---	--	--	--	--